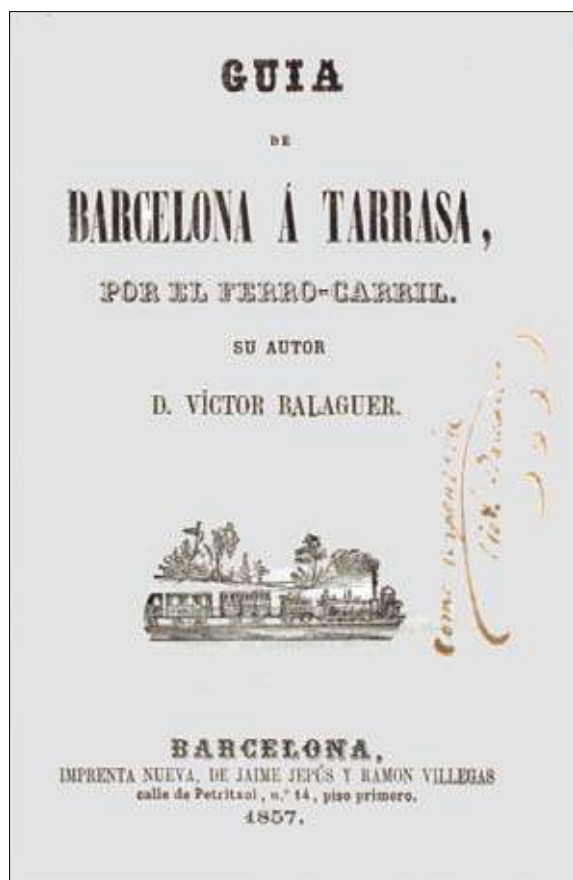

Gens Tarrasia et Sabadelli, gens inimica Dei

La *Guia de Barcelona á Tarrasa, por el ferro-carri*, escrita per Víctor Balaguer i Cirera, i editada el 1857, dedicava, a partir de la pàgina 82, quinze pàgines a explicar diversos aspectes històrics de Terrassa.

Aquesta guia també narra que el dia de Nadal de 1350, Arnau Ramon de Biure, abat del monestir de Sant Cugat del Vallès entre el 1348 i el 1350, fou assassinat per Berenguer de Saltells durant la missa del gall, ajudat per alguns veïns de Terrassa i de Sabadell.

Aquest fet provocà que el papa Climent VI, assabentat de tal magnicidi i ple d'indignació, pronunciés la frase *Gens Tarrasia et Sabadelli, gens inimica Dei*, sentència llançada a manera d'anatema sobre les dues viles.

De Berenguer de Saltells, l'instigador del crim, es relata que, ja des de petit, mostrava una clara tendència al sadisme, torturant animalons i, sobretot, els seus propis servents. Per portar a terme aquell crim Berenguer comptà amb la complicitat de Berenguer de Roseta, Ramon Vinaderiu, Antic Figuerola, Pere Colom i Gabriel Noguera, els quals es reuniren al torrent del Mal Consell, a prop de Sabadell, amb l'artífex de l'assassinat per tal de planificar-lo.

La guia de Víctor Balaguer afegeix una dada fantasiosa als fets, tot relatant que, a partir d'aleshores, terrassencs i sabadellencs lluien durant molt temps una piga que els enlletgia. A més a més, si anaven en peregrinació al monestir santcugatenc, estaven exclosos de poder rebre cap almoïna. Quant a les famílies dels implicats, el Papa les excomunicà fins a la setena generació.

Altres dades fabuloses, no incloses en aquesta guia, ens expliquen que, la nit de l'assassinat, el gall de l'antic penell del monestir va cantar tres cops, que la campana anomenada Gambirota va repicar i es va sentir fins a Montserrat, i que al camí de fugida que van prendre els assassins no va tornar a créixer l'herba mai més. També que una relíquia del *lignum crucis* custodiada a l'església del monestir es va apropar miraculosament a l'abat per a reconfortar-lo en la seva agonia.

Respecte el motiu de l'assassinat, la guia de Víctor Balaguer explica que l'esmentat Berenguer, absent de la casa paterna des de feia temps i donat per mort, en assabentar-se que el seu pare, Ramon de Saltells, havia firmat el 26 d'abril de 1348 el seu testament a favor del monestir, on s'havia retirat quan va quedar vidu, va reclamar a l'abat el que considerava seu, però aquest s'hi va negar. Aquesta negativa va enfurismar l'afectat i el feu reaccionar de la manera més dràstica, acoltellant-lo.

L'herència rebuda pel monestir englobava la casa pairal dels Saltells, situada a l'alou de la parròquia de Sant Marçal de Cerdanyola, i diverses propietats més a Cerdanyola, Sabadell, Santa Maria de Barberà, Terrassa, Sant Cugat del Vallès, Sant Iscle de les Feixes i la Roca del Vallès, entre d'altres. Ramon de Saltells, però, va deixar al seu fill, en cas que aparegués, una pensió anual de 10.000 sous.

La negativa de l'abat a Berenguer havia estat precedida pels següents fets: després que el jurista barceloní Pere Çarrovira dictés un laude que determinava que el monestir podia quedar-se amb les terres dels Saltells, sempre que pagués a l'hereu 47.350 sous dins el termini de sis mesos (altres fons especifiquen 47 unces i 430 sous), si no es complia amb el pagament, aleshores s'hauria de liquidar tota l'herència al demandant.

Ara bé, malgrat que el monestir podia fer front als 47.350 sous venent una part de les terres here-tades, donats els temps que corrien la venda resultava aleshores molt difícil, ja que la pesta havia provocat una oferta de propietats excessiva i els preus anaven a la baixa. Sembla que només un jueu va oferir 48.000 sous, quantitat que amb prou feines cobria la indemnització i les despeses de tot el litigi.

Davant aquell delicte, el rei, Pere el Cerimoniós, tardà uns dies a reaccionar i concedí als implicats en l'assassinat un mes de temps per presentar-se voluntàriament davant el batlle reial, però tots van fugir i es van posar sota la protecció del comte Gastó III de Foix, cosí de Berenguer. Finalment, el 1351, a Perpinyà, es dictà sentència condemnatòria pel crim i l'acta s'annexà a les Constitucions de Catalunya. Aquest va ser l'únic crim a rebre aquest tipus de tractament.

No es va concedir mai el perdó als assassins, ni es restituïren les propietats a Berenguer, però, des d'aleshores, les Corts Catalanes legislaren de tal manera que no es poguessin fer més donacions a l'Església en cas que existissin vídues o orfes vius, fet que es pot interpretar com un advertiment a la jerarquia eclesiàstica davant el que es considerava un afany immoderat d'acumulació de béns.

Així doncs, els béns dels Saltells quedaren confiscats per la Corona i aquesta determinà, una vegada aterrada la casa pairal, que els édel terme de Sant Cugat passessin a mans del monestir. La resta de propietats quedaren en les de la Corona, menys els molins del riu Ripoll, que foren donats al cuiner reial, Joan de la Guerra.

De fet, els historiadors Jordi Garsaball i Domènec Miquel, que han estudiat el tema, creuen que Berenguer de Saltells podria formar part d'una conxorxa entre el poder civil i l'eclesiàstic, i que la demanda de l'herència per part de Berenguer fou simplement un pretext que actuà com a desencadenant. El dos estudiosos també opinen que el context de l'assassinat de l'abat amb vestit pontifical, en un moment tan especial i en un lloc sagrat com era l'església del monestir, resultava el més oportú per tal d'aconseguir el major ressò mediàtic possible.

La fi de Berenguer de Saltells també està envoltada per la fauna, ja que s'explica que, anys després, en un revolt del camí prop de França, aixafat per una roca esllavissada, trobaren un home mort. Els veïns hi reconegueren un foll que feia temps vagava per aquells contorns amb una fesomia esperitada i que era l'esglai de tothom, cridant i corrent pels camps: «Mateu-me! Mateu-me! Vull morir».

Sarcòfag de Ramon de Saltells al monestir de Sant Cugat del Vallès, on apareix la llegenda: Hic jacet Dominus Raymundus de Saltellis et Domina Jacoma uxor ejus cum progenitoribus et parentela et liberis eorum quorumani mae requiescant in pace amen